חינוך בפרשה - וישלח

לחשוב גדול - לראות בקטן

לפני יובל שנים ויותר הוזמן הג"ר יעקב קמינצקי למסור שיעור בפני בחורי ישיבה בעת שהותם ב'קעמפ קיץ', מסגרת ישיבתית באזור ההרים באויר הנעים. עקב תקלה, התאחר הרב באיחור גדול, השיעור אמור להתקיים בשעה 12, הגיע אחרי 1... רבני הישיבה הציעו שלכבוד האורח הדגול ישנו היום סדרי הישיבה, הבחורים יאכלו צהרים, ובשעה 2 יתכנסו לשמוע שיעורו.

התעניין הרב על סדר היום הקבוע, והגיב בפסקנות "בשעה זו רגילים הבחורים להתאוורר בבריכת השחייה. בשום פנים לא אבטל מהם 'הפסקה' זו. אני הוא שאיחרתי, אמתין ואמסור שיעור בסדר אחה"צ, בשעה 4." הרבנים טענו "זה לא נורא לבטל שחייה פעם אחת".

לימדם הג"ר יעקב, ואף אותנו: "בהלכות כתיבת סת"ם נקבע מרחק קבוע בין אות לאות ובין תיבה לתיבה. הגדלת המרחק. תלמיד הלומד הריהו כ'ספר תורה' - אסור לו להגדיל את ההפסקות ואת המרווחים בין לימוד ללימוד. וכמו שאסור להניח מרווחים גדולים – כך גם אסור "להדביק" ולחבר בין אותיות והמילים! איני מסכים לבטל הפסקה המשמשת רווח להתבונן...".

לתלמיד יש צרכים פיזיים, רגשיים ונפשיים, אותם עלינו להכיר ולכבד. הקב"ה ברא שלבי התפתחויות ואסור 'לדלג' עליהם. יש ומלמד טוען "הילדים היו כה מרוכזים ושקועים בלימוד, שהמשכתי על חשבון ההפסקה...". לא נכון! בעת הצלצול – הַקֶּשֶׁב נפסק, הריכוז נגדע. היו ש'התחכמו' שבכיתות הגבוהות לא ישמעו צלצול, 'חומרא' חדישה... זה לא עוזר. 'השעה של הצלצול' משפיעה ומעוררת צורך לצאת להפסקה. [בדר"כ המלמד מבקש להוסיף גדולה **לעצמו** להראות ששיעוריו כה מרתקים, **ובדמיונו** אינו 'מלמד' בחיידר אלא ר"מ ישיבה גדולה...].

בפרשתנו נא' "וַיָּקָם בַּלַּיְלָה... וַיִּקַּח אֶת נָּחַל... וַיַּעֲבֵר אֶת הַנָּחַל... וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ...". רש"י מביא חז"ל (חולין צא.) שָׂכַח פַּכִּים קְטַנִּים וְחָזַר עֲלֵיהֶם. [**פַּכִּים**, בכף דגושה, ולא פַּכִּים.] **רבינו בחיי** מפרש דברי חז"ל בצורה מעניינת! יעקב חזר לבדו והיה בסכנה, כי "שָׂכַח פַּכִּים **קְטַנִּים**". אין הכוונה סתם 'כדים קטנים' אלא 'פַּכִּים **של** הקטנים'! לילדיו הצעירים היו כלי אוכל מיוחדים, בקבוקים וכדו', וכלים אלה נשכחו שם. וכה כתב: "כדי שלא יִסְתַּכְּנוּ הבנים הקטנים בדרך אם לא ישתו, שָׂם עצמו בסכנה לחזור!". יעקב אבינו יורד מרום דרגתו לראות 'בקטן'...

אמר **הג"ר ישראל סלנטר** "ילד הבוכה על אובדן **קרש** עמו שיחק באמבטיה בדמיון שזה אוניה, צערו אינו פחות מצערו של סוחר שטבעה ספינתו בים". בעיני המלמד "קלף" הוא פיסת נייר, "כדור" הוא חפץ מגומי. בעיני ילד הם 'עולם ומלואו'. לא ניתן 'להפוך' ילד לבוגר. על אנשי חינוך ללוות אותם במסעם זה, **בהדרגה**.

עשיו מציע ליעקב שיסעו יחד. יעקב חושש מחיבור לרשע, ומשיב שקצב ההליכה שלהם שונה. אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי הַיְלָדִים רַכִּים, וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת עָלָי, וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל הַצֹּאן. אם אזרזם ימותו הצאן. כתב **רבינו הרמב"ן** שבעצם אף הילדים כך, מסוכן לזרזם, אך דיבר בלשון נקיה. תן לילד להיות ילד, וכך בס"ד יגדל טוב!

כן! צריך בריכת שחייה, וצריך לוודא שתהיה מותאמות וצנועה. צריך הפסקה, ויש להקפיד שלא תתארך. צריך משחק כדור, ולהסביר שמשחקים לחילוץ עצמות וגוף - ולא להשקיע את הראש, לא עוסקים בדמויות שחקנים קבוצות ספורט ונעלים כתומות... אי' במפרשים שבבוא יעקב לעיר שכם בנה מרחצאות ושווקים והכין מטבעות, כדרשת חז"ל עה"פ וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר (שבת לג). ומה מיוחד בדברים אלה? יעקב פעל **לטובת ילדיו**. הוא ידע שכנערים רוצים לסחור בשוק. הוא הכין מטבעות ללא סְמֶלֵי ע"ז והקים שוק 'שמור ונקי' **למענם**! הוא ידע שאוהבים מרחץ (ובריכה!) ובנה **עבורם** מרחצאות ללא פרצי צניעות. הכין חלופות כשרות!

כמו אמא שאוהבת בשר טעים 'על האש', 'אסדו' ו'סטייק', ואילו לְבָנָה הפעוט היא טוחנת עוף רך. נוהגים עם ילדינו לפי **צרכיהם**, ולא לפי צרכינו. נותנים לפרי להבשיל כל צורכו, לאיטו, לספוג ולהפנים ויטמינים וטעמים בקצב שלו. כשמנסים למהר, לזרז באופן לא אמיתי, ללא הבשלה פנימית עלול הפרי לנשור...

תצליחו להיות גדולים ולראות קטן!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

להארות והזמנות הרצאות 123ymm@gmail.com